

MEMORERINGSARK – Vilken skala ska jag spela?

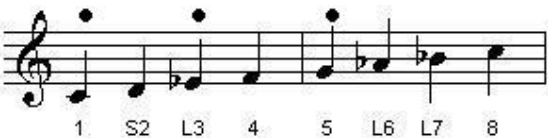
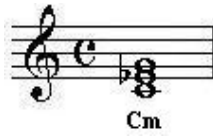
- En ackord-beteckning ger dig mycket information om vilken skala du ska spela. När vi spelar en skala som innehåller tonerna i en ackord-beteckning säger vi att skalan "tillfredsställer" ackord-beteckningen (av engelskans "satisfies").
- *Alla skalor som tillfredsställer ackord-beteckningen är teoretiskt riktiga.* Det finns därför som regel flera "riktiga" skalor till samma ackord. Sammanhanget ackordet står i gör dock som regel att en skala framstår som ett bättre val än de andra. Med "sammanhang" menas här vilka andra ackord som finns i ackord-följden ackordet du vill analysera ingår i.
- Den enklaste tillgängliga skala-lösningen på en ackord-följd kallar jag ackordföljdens "fundament". Oavsett hur harmoniskt komplex stil man har bör man alltid arbeta in en ackord-följds fundament noga. Detta ger en trygg plattform att falla tillbaka på när man experimenterar vilket i sin tur gör att man törs vara dristigare.
- Allt du ärligt talat tycker låter bra är en riktig lösning.

Vilken skala ska jag spela?

En ackord-beteckning ger dig mycket information om vilken skala du ska spela. Även den enklaste ackord-typen (treklanger) ger dig tre toner att ta utgångspunkt i: *prim*, *ters* och *kvint*. Vilken variant dessa intervall ska ha avgörs naturligtvis av vilken treklang du spelar över. Desto mer komplex ackord-beteckning, desto mer information ger den dig. När vi spelar en skala som innehåller tonerna i en ackord-beteckning säger vi att skalan "tillfredsställer" ackord-beteckningen (av engelskans "satisfies"). Regeln är:

- Alla skalor som tillfredsställer ackord-beteckningen är teoretiskt riktiga.

Det finns därför som regel flera "riktiga" skalor till samma ackord. För att illustrera detta kan vi ta utgångspunkt i ett C-moll. Vi finner 3 skalor som tillfredsställer denna beteckning: Aeolisk, Dorisk och Frygisk:

	<u>C-Aeolisk</u>
	<u>C-Dorisk</u>
	<u>C-Frygisk</u>

Lokrisk är i och för sig också en moll-skala men eftersom den har förminskad kvint kan den inte sägas tillfredsställa denna ackord-beteckning. Vilken ska man då välja? Den viktigaste faktorn här är i slut-änden din egen smak och dina kreativa avsikter. Sammanhanget ackordet står i gör dock som regel att en skala framstår som ett bättre val än de andra. Vi ska i det följande se närmare på vad detta innebär.

Sammanhanget Avgör

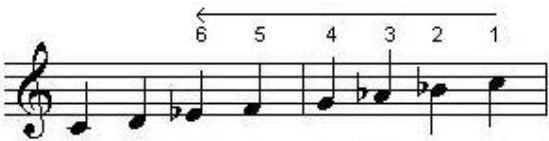
Med "sammanhang" menar jag här vilka andra ackord som finns i ackord-följden vårt analys-objekt ingår i. Om ackordet står ensamt är det utövaren som avgör vilken skala som ska användas. I sådana situationer är det ofta intressant att växla mellan olika skalor och på så sätt skapa kontraster i harmoniken. Vi ska här se på 2 olika sammanhang där vårt ackord kommer att "välja" 2 olika skalor. Vårt första exempel tar utgångspunkt i följande ackord-följd:

Cm	Ab	Ddim	Eb
----	----	------	----

Vi analyserar så ackorden och noterar vilka skalor som tillfredsställer beteckningarna. Vi noterar också vilket modus-nummer skalan har:

Cm	Ab	Ddim	Eb
Skalor	Skalor	Skalor	Skalor
• Aeolisk (6) • Dorisk (2) • Frygisk (3)	• Ionisk (1) • Lydisk (4) • Mixolydisk (5)	• Lokrisk (7)	• Ionisk (1) • Lydisk (4) • Mixolydisk (5)

Vi fortsätter så med att ta reda på vilken tonalitet ("vilken dur") de olika skalorna hör hemma i. Detta gör vi genom att gå lika många steg tillbaka i skalan som dess modus-nummer och noterar namnet på den ton vi landar på. Detta innebär att vi går 6 steg tillbaka i den Aeoliska, 2 steg tillbaka i den Doriska och 3 steg tillbaka i den Frygiska:

<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>
<u>C-Aeolisk (6)</u> 	Eb
<u>C-Dorisk (2)</u> 	Bb
<u>C-Frygisk (3)</u> 	Ab

Vi repeterar denna process med de övriga ackorden. Lägg märke till att även om dur-ackorden har samma skalor under sig så har dessa skalor ackordets grundton (Ab-Ionisk, Eb-Ionisk etc). Man måste därför göra ny analys för varje nytt ackord. Vi får till slut följande:

Cm		Ab		Ddim		Eb	
<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>	<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>	<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>	<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>
Aeolisk	Eb	Ionisk	Ab	Lokrisk	Eb	Ionisk	Eb
Dorisk	Bb	Lydisk	Eb			Lydisk	Bb
Frygisk	Ab	Mixolydisk	Db			Mixolydisk	Ab

Som vi ser är tonaliteten **Eb** gemensam för alla ackord och C-aeolisk blir därför den lösning som omedelbart kommer att fungera bäst över detta Cm. På samma sätt avgörs också de övriga ackordens öden genom denna analys. Detta innebär dock inte att det är "teoretiskt fel" att använda de andra skalorna. De kan mycket väl fungera och utgöra ett sätt att "krydda" harmoniken och göra den mindre förutsägbar. Följande lösning kan dock sägas vara denna ackordföljds "fundament" och kommer garanterat att fungera:

Cm	Ab	Ddim	Eb
Aeolisk (=Eb Dur)	Lydisk (=Eb Dur)	Lokrisk (=Eb Dur)	Ionisk (=Eb Dur)

I vardagsspråk säger vi att denna ackordföljd går i Eb-Dur. Oavsett hur harmoniskt komplex stil man har bör man alltid arbeta in en ackord-följds fundament noga. Detta ger en trygg plattform att falla tillbaka på när man experimenterar vilket i sin tur gör att man törs vara dristigare. Här följer en annan analys:

ACKORD-FÖLJD

Ab	Cm	Db	Eb
----	----	----	----

ANALYS

Ab		Cm		Db		Eb	
<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>	<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>	<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>	<u>Skala</u>	<u>Tonalitet</u>
Ionisk (1)	Ab	Aeolisk (6)	Eb	Ionisk (1)	Db	Ionisk (1)	Eb
Lydisk (4)	Eb	Dorisk (2)	Bb	Lydisk (4)	Ab	Lydisk (4)	Bb
Mixolydisk (5)	Db	Frygisk (3)	Ab	Mixolydisk (5)	Gb	Mixolydisk (5)	Ab

FUNDAMENT

Ab	Cm	Db	Eb
Ionisk (=Ab Dur)	Frygisk (=Ab Dur)	Lokrisk (=Ab Dur)	Ionisk (=Ab Dur)

Med steg-teoretisk terminologi säger vi att vårt Cm i exempel 1 är ett VIIm medan det i exempel 2 är ett IIIIm (med utgångspunkt i Ionisk). För att hålla denna text översiktlig har jag bara använt mig av kyrko-tonarterna. Det finns dock fler skalor som skulle ha tillfredsställt ovanstående ackord-beteckningar och det är inget i vägen för att göra sina egna. I slut-änden är *allt du ärligt talat tycker låter bra en riktig lösning*.